

D Biuletyn

Paź-Grudz
4/2008

Monitoringu Dyskryminacji Osób **LGBT** w Polsce

Sukces w Warszawie

Miasto Stołeczne Warszawa będzie przeciwdziałać dyskryminacji

13 listopada 2008 roku Rada m.st. Warszawy uchwaliła program współpracy z organizacjami pozarządowymi w 2009 roku. KPH wzięło aktywny udział w konsultacjach projektu tego programu. Wynikiem jest przyjęcie zapisu, iż do obszarów priorytetowych w zakresie współpracy z organizacjami w 2009 r. należą będą działania, ma-

jące na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, a także dyskryminacji z powodu m.in. orientacji seksualnej. KPH od kilku już lat proponowało uwzględnienie przez Radę Warszawy perspektywy równości i niedyskryminacji w swoich działaniach. Przyjęty 13 listopada program jest pierwszym tego typu dokumentem w Polsce,

który uznaje obszar niedyskryminacji osób LGBT za priorytetowy. Pełny tekst programu:

<http://www.um.warszawa.pl/ngo/index.php?id=672> ■

Prawa LGBT w pracy

Działający w ramach Rady Europy Europejski Komitet ds. Praw Społecznych, opublikował w grudniu swoje uwagi końcowe do raportów rządowych z wykonywania postanowień Europejskiej Karty Społecznej (EKS).

Komitet skrytykował rząd polski m.in. za bierność w przeciwdziałaniu dyskryminacji osób LGBT w zatrudnieniu. Co ważne, Komitet opracował swoje uwagi m.in. w oparciu o raport alternatywny (shadow report) przygotowany przez Grupę Prawną KPH.

Prawnicy KPH w swoim raporcie zwrócili uwagę Europejskiemu Komitetowi ds. Praw Społecznych na niespójność polskiego prawa pracy ze standardami wyznaczonymi przez Kartę, jak i tymi wynikającymi z orzecznictwa Komitetu. Szczególną uwagę w raporcie alternatywnym zwrócono na dopuszczalne w polskim prawie pracy zbyt szerokie uprawnienia pracodawcy do stosowania nierównego traktowania w zatrudnieniu, co może mieć szczególnie niekorzystny wpływ na kształtowanie sytuacji pracowniczej osób LGBT.

Brak działań

Prawnicy KPH wytknęli także, że rząd polski nie podejmuje żadnych systemowych i strategicznych działań w postaci rządowych programów, których celem byłaby minimalizacja zjawiska dyskryminacji osób LGBT w zatrudnieniu. Zaznaczono także brak jakichkolwiek działań związków zawodowych i organizacji pracodawców w tej kwestii. W opinii prawników KPH, również Państwowa Inspekcja Pracy nie podejmuje właściwych działań, które miałyby na celu popularyzację wśród pracodawców i pracowników przepisów zakazujących dyskryminacji z powodu orientacji seksualnej w zatrudnieniu.

Dalsze sprawy

Raport alternatywny okazał się niewątpliwym sukcesem, gdyż Europejski Komitet ds. Praw Społecznych, w swoich uwagach końcowych

skrytykował rząd polski m.in. za bierność w przeciwdziałaniu dyskryminacji osób LGBT w zatrudnieniu. Komitet, powołując się na dane przedstawione przez prawników KPH, wezwał rząd polski do przedstawienia w następnym raporcie informacji na temat działań podjętych na rzecz zwalczania dyskryminacji z powodu orientacji seksualnej, jak również do przedstawienia praktyki sądów polskich w zakresie stosowania przepisów zakazujących nierównego traktowania osób LGBT w pracy. Komitet zainteresował się także sprawą zwolnionego przez byłego Ministra Edukacji Narodowej R. Giertycha, Dyrektora CODN – Mirosława Sielatyckiego i wezwał rząd do przedstawienia informacji na temat rezultatów postępowania sądowego.

Sukces KPH jest tym większy, iż raport alternatywny był jedynym tego typu dokumentem opracowanym przez organizację LGBT wziętym pod uwagę przez Komitet. ■

Przedstawienie raportu „Social Watch”

10 grudnia 2008 roku w Sejmie przedstawiony został pierwszy narodowy raport przygotowany przez Polską Koalicję „Social Watch”: „Czas na prawa”.

Problematyka

Pierwszy polski raport Social Watch skupia się na głównych polskich problemach związanych z prawami człowieka. Zawiera 14 artykułów przygotowanych przez ekspertów Koalicji, takich jak: jurysdykcja, warunki w więzieniach (przeludnienie cel pozostaje ciągle wielkim problemem) czy prawa nieletnich ofiar przemocy domowej. Raport porusza również kwestię dyskryminacji niektórych grup: kobiet, osób

LGBT, niepełnosprawnych i uchodźców. Rozdział dotyczący praw osób LGTB napisał Greg Czarnecki z KPH.

W raporcie znajdziemy też analizę rządowego projektu ustawy antydyskryminacyjnej, której uchwalenia od lat postulują polskie organizacje pozarządowe. Kwestia ustawy została poruszona na konferencji prasowej, podczas której, Ryszard Kalisz (SLD) zapewnił, iż postulaty organizacji równościowych zostaną wzięte pod uwagę podczas prac parlamentarnych nad projektem.

Koalicja „Social Watch” w Polsce

Social Watch to międzynarodowa sieć organizacji pozarządowych walczących o sprawiedliwość społeczną, ekonomiczną i równość płci. Polska Koalicja „Social Watch” powstała w czerwcu 2008 roku, jej celem jest monitorowanie implementacji międzynarodowych zobowiązań dotyczących rozwoju społecznego i równości płci. KPH jest jednym z członków koalicji. ■

Poradnictwo prawne

W miesiącach listopad - grudzień Grupa Prawna KPH udzieliła porad przede wszystkim w sprawach karnych oraz cywilnych, w tym rodzinnych i pracowniczych.

KPH jako organizacja społeczna wystąpiła na podstawie przepisów kodeksu postępowania administracyjnego do Rady do Spraw Uchodźców o dopuszczenie do udziału w postępowaniu o nadanie dwóm obywatelom Białorusi statusu uchodźcy w Polsce.

Prawo karne

Porady z zakresu prawa karnego dotyczyły m. in. możliwości odwołania się od postanowienia policji o umorzeniu dochodzenia w sprawie o pobicie, przestępstwa groźby karalnej w kontekście wiadomości zamieszczanych na portalach internetowych oraz uprawnień policjantów wynika-

jących z ustawy o Policji. Klienci KPH często doświadczają nadużycia kompetencji przez policjantów, czy też zaniechania przez nich obowiązków ustawowych.

Prawo rodzinne

Wśród porad z zakresu prawa rodzinnego na uwagę zasługują sprawy z udziałem osób transseksualnych. Pierwsza z nich dotyczyła ustalenia osoby pozwanej w postępowaniu o zmianę płci w sytuacji pełnego przysposobienia (adopcji) osoby transseksualnej. Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego pozwanymi w postępowaniu o zmianę płci są rodzice. W przypadku pełnego przysposobienia dziecka wszystkie prawa i obowiązki związane z władzą rodzicielską nabywa przysposabiający. W związku z tym postępowanie o zmianę płci należy wytoczyć przeciwko rodzicom, którzy adoptowali

osobę transseksualną, a nie przeciwko biologicznym rodzicom. W drugiej ze spraw Grupa Prawna KPH udzieliła porady na temat postępowania rozwodowego osobie transseksualnej obejmującego podział majątku wspólnego.

Ponadto, Grupie Prawnej udało się doprowadzić do orzeczenia rozwodu osoby homoseksualnej bez orzekania o jej winie za rozpad małżeństwa oraz bez ograniczenia jej władzy rodzicielskiej nad małoletnim dzieckiem.

Grupa Prawna udzieliła także porady na temat postępowania dowodowego w sprawach o molestowanie ze względu na orientację seksualną oraz nadzorowała postępowanie o dyskryminację osoby homoseksualnej zarażonej wirusem HIV, z którą podstawnie rozwiązano umowę o pracę. Sprawa to zakończyła się ugodą sądową. ■

„Czuję się zobowiązany do podjęcia wszelkich działań prowadzących do zapobieżenia tej masowej demoralizacji dzieci.”

– Senator Kazimierz Jaworski, w liście do Ministra Sprawiedliwości domagającym się zakazu Festiwalu Tęczowych Rodzin, w którym udział brały rodziny LGBT wraz z dziećmi. 16 października, Senat.pl.

„Pomoc dla słabszych czy w ogóle innych nie oznacza promocji tej inności”.

– Ewa Tomaszewska, PiS, wyjaśniając dlaczego jest tolerancyjna wobec osób homoseksualnych, ale nie uważa, że homoseksualność powinna być promowana. 21 listopada, „Katolicka Agencja Informacyjna”.

„Publikacja IKEA mi ubliża, nie jako katolikowi, ale jako ojcu i obywatelowi, jako normalnemu mężczyźnie, który jest zbudowany anatomicznie normalnie, i wie, do czego służy odbytница i członek męski”.

– Jan Pospieszalski, prowadzący program telewizyjny, rozłożony katalogiem firmy IKEA przedstawiającym parę gejowską. 19 listopada, WP.pl. ■

Cytaty z monitoringu prasy, z ostatnich trzech miesięcy

Zdaniem członkiń/członków Rady Konsultacyjnej

Alicja Kowalska

Alicja Kowalska, socjolożka i polonistka

Jak wyglądał rok 2008 jeśli chodzi o mowę nienawiści?

Biorąc pod uwagę częstotliwość występowania przejawów mowy nienawiści, rok 2008 niewiele różnił się od poprzedniego. Zaczął się od pamiętnego orędzia prezydenta Lecha Kaczyńskiego, dla którego zilustrowania wykorzystano zdjęcia ze ślubu gejów w celu postraszania zagrożeniem „zepsuciem”, jakie czeka Polskę na skutek integracji z Unią Europejską. Z kolei wicemarszałek Stefan Niesiołowski z PO skomentował wyrok sądu oddzielającego dziecko od matki będącej lesbijką słowami „wara homoseksualistom od dzieci”, s Stowarzyszenie im. Piotra Skargi z Krakowa stosowało mowę nienawiści w stosunku do mniejszości gejowsko-lesbijskiej, rozklejając w większych miastach Polski plakaty z hasłem: „homoseksualne barbarzyństwo w Krakowie”. Co ciekawe, spółka sprzedająca powierzchownie reklamowe, na których te plakaty zostały rozklejone w Warszawie podlegała urzędowi miasta. W Krakowie ks. Trytek nawoływał do „palenia pedatów na stosie”. Natomiast pozytywnym przejawem zwalczania mowy nienawiści było spotkanie prawników zainicjowane przez Fundację im. Stefana Batorego, na którym zwrócono uwagę na konieczność dodania orientacji seksualnej

do odpowiedzialności karnej za nawoływanie do nienawiści i znieważanie (art. 256 i 257 kodeksu karnego).

Jakie istotne wydarzenia minionego roku promowały szacunek do osób LGBT?

Ważnym wydarzeniem było wydanie książki „Kiedy kobieta kocha kobietę” oraz „Homobiografie” Krzysztofa Tomasiaka. To znakomita publikacja, która może być wykorzystywana na lekcjach języka polskiego do informowania o homoseksualności czołowych pisarek i pisarzy, o których nieheteroseksualnej orientacji dotąd milczano.

Natomiast wydarzeniem medialnym był coming out Jacka Poniedziałka, a także Tomasza Raczka i Mariusza Szczygielskiego. Tych ostatnich magazyn „Gala” uznał za najpiękniejszą parę roku. Ważną była również akcja afirmacyjna „Odkrywamy się” w Internecie i na łamach Gazety Wyborczej. ■

Agnieszka Graff

Agnieszka Graff, pisarka i publicystka, Fota autorstwa Bernarda Ossera

Jaki efekt przynieść mogą działania koncentrujące się na zwalczaniu mowy nienawiści?

Sądzę, że macie szansę przede wszystkim na efekt edukacyjny – pokazanie ludziom, że „wolność słowa”, choć jest wartością kluczową dla demokracji, nie otwiera

pola wszelkiemu gadaniu w sferze publicznej. Nowoczesna demokracja stawia publicznemu mówieniu pewne granice, bo tego wymaga dobro wspólne. Kategoria „mowy nienawiści” – niezwykle moim zdaniem pożyteczna i obrazowa – spełnia na Zachodzie istotną rolę. Szkoda wielka, że jest ona w Polsce niemal nieobecna. Królujące u nas przekonanie o absolutnej wartości „wolności słowa” to zapewne reakcja na lata cenzury – ale to demokracji nie służy, przeciwnie, polska debata publiczna to wymiana inwektyw, a pogarda wobec mniejszości jest traktowana jako bonus. Nie wyedukuje się rzecz jasna neo-nazistów, ale nazywając rzecz po imieniu daje się ludziom o poglądach liberalnych ważną kategorię, punkt zaczepienia, narzędzie do obrony przed językową przemocą.

Czy inicjatywy podjęte w 2008 roku przyczynią się do zbudowania społeczeństwa tolerancyjnego, wolnego od różnych form dyskryminacji?

Osobiście wolę określenie „akceptacja dla odmienności”. Otwartość, poszanowanie dla innych – to postawa społeczna, która nie powstaje z dnia na dzień, ani z roku na rok. W Polsce ten proces idzie bardzo opornie, sądzę nawet, że ostatnimi czasy się cofa. Szanowani publicyści nazywają prawa człowieka „frazesem”, nietolerancję określa się mianem „tradycyjnych wartości”, liberalna demokracja określana jest mianem „cywilizacji śmierci”. Nasza strona od lat przegrywa wojnę od język – a za tym idą oczywiście przegrane polityczne i sądowe. To znamienne, że wszystkie niemal próby wykorzystania drogi prawnej przeciw wybrakom antysemickim i skrajnie homofobicznym kończą się w Polsce lekceważeniem sądów. Efekty działania Otwartej Rzeczypospolitej są tu bardzo pouczające. Było co prawda parę wyjątków – np. sprawa poznańska sprzed kilku lat, prowadzona przez prof. Hołdę, ale regułą jest wzruszenie ramion, wyrok o „niskiej szkodliwości”, frazes o wolności słowa – ale to kropla w morzu. ■

„Mówi pan, że homoseksualiści w Polsce nie mają takich praw jak wszyscy inni. Mają. Pan ma prawo ożenić się z kobietą i mieć z nią dzieci.”
– Ojciec Franciszek Kucharczak, w debacie z Robertem Biedroniem, twierdząc, że nie ma dyskryminacji w Polsce. 19 października, „Gość Niedzielny”.

„Jeśli bajka będzie dla dzieci takim wzorem do życia w homoseksualnym związku to źle, że się w ogóle ukazuje.”
– Iza Frankiewicz, Uniwersytet Łódzki, sugerując, że bajki przedstawiające pary jednopłciowe mogą zachęcać dzieci do stania się osobami homoseksualnymi. 18 listopada, „Dziennik”. ■

Cytaty z monitoringu prasy, z ostatnich trzech miesięcy

Przeciw przemocy w Unii

W dniach 12-14 grudnia ponad 25 osób uczestniczyło w paryskim seminarium dotyczącym przemocy przeciwko osobom LGBT.

Seminarium zorganizowane zostało przez francuską organizację pozarządową SOS Homophobie oraz ILGA-Europe. Uczestnicy reprezentowali organizacje i oddziały policji zajmujące się przemocą wobec osób homoseksualnych i transseksualnych w całej Europie.

Dobre praktyki na Wschodzie

Greg Czarnecki z KPH przedstawił działalność Projektu Monitoringu z naciskiem

na zbieranie danych, raportowanie i lobbiny. Mieszkańcy Europy Zachodniej, pragnęli dowiedzieć się, jakie jest podejście do przestępstw z

Christine Lourdes (ILGA-Europe), Jacquie Lize (SOS Homophobie) – organizatorzy seminarium

Przykład wydarzenia kierowanego przez policję dla społeczności LGBT w Szkocji.

„To inność, która w przestrzeni publicznej nie powinna być tolerowana”.

– Arkadiusz Karbowski, zastępca burmistrza Opola, uzasadniając dlaczego jego miasto nie poprze obecności gejów i lesbijek w projekcie „Żywa biblioteka”. 20 listopada, „Gazeta Wyborcza Opole”.

„Wg pana Siwka promowanie osób homoseksualnych nie mieści się w misji TVP, jest niezgodne z ustawą.”
– Tomasz Lis, prezenter TVP, któremu dyrektor TVP udzielił nagany za zaproszenie do programu parygejowskiej. ■

Cytaty z monitoringu prasy, z ostatnich trzech miesięcy

z nienawiści wobec osób LGBT w krajach, w których brak wsparcia ze strony instytucji i państwa. Okazało się, że sytuacja w Polsce podobna jest do sytuacji na Ukrainie. Zorganizowano też warsztaty dotyczące prowadzenia biur pomocy ofiarom przemocy, współdziałania z policją oraz przyszłości europejskiej współpracy na tym polu.

Przyszłe działania

Obecnych było kilku oficerów policji z Francji i Wlk. Brytanii, którzy udzieliли informacji na temat swoich działań

mających na celu zwalczanie przestępstw z nienawiści. Ich projekty przedstawiono jako przykłady dobrych praktyk w zakresie współpracy pomiędzy społecznościami LGBT a organami wymiaru sprawiedliwości. Policja przeszkolona pod kątem antydyskryminacji oraz świadoma istnienia homo- i transfobii, jak i dobrze działająca organizacja LGBT współpracująca z policją i jednocześnie skutecznie komunikująca się ze społecznością LGBT – to przepis na poprawę sytuacji.

Na zakończenie seminarium zadeklarowano chęć utworzenia ogólnoeuropejskiej sieci organizacji, które zbierać będą dane na temat przestępstw z nienawiści na tle homo- i transfobii.

Osoby zainteresowane współpracą proszone są o kontakt z Gregiem Czarneckim, gczarnecki@kph.org.pl. ■

Wydawca: Stowarzyszenie Kampania Przeciw Homofobii, ul. Żelazna 68, Warszawa
tel.: 022 423 64 38 www.kph.org.pl
Skład: Agnieszka Kraska

Zapraszamy na naszą stronę www.monitoring.kph.org.pl

Więcej informacji udzieli koordynator projektu:
Greg Czarnecki

022 435 25 80, gczarnecki@kampania.org.pl